

บทที่ 1

โลกอิสลามในปัจจุบัน

1.คำนิยามของโลกอิสลาม

คำว่า “โลกอิสลาม” นั้น เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง แต่โดยทั่วไปแล้ว โลกอิสลามมีอยู่ 2 ความหมายด้วยกัน คือ

ความหมายแรก เป็นในเชิงวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึงประชาคมทั่วโลกที่มีความเชื่อมั่นศรัทธาในศาสนา อิสลามเช่นเดียวกัน โดยผู้ที่ยอมรับนับถือศาสนาอิสลามจะถูกเรียกว่า “มุสลิม” ประชาคมมุสลิมเหล่านี้ ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในชาติใดชาติหนึ่งเท่านั้น แต่ครอบคลุมไปในกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างหลากหลาย แม้จะมีความแตกต่างจากกัน แต่ชาวมุสลิมทั่วโลกก็มีความเชื่อมโยงกันจากมรดกตกทอดของความเชื่อมั่นศรัทธาในศาสนาเดียวกัน

ความหมายที่สอง คือ ทางภูมิศาสตร์และการเมือง โดยเฉพาะในบริบททางประวัติศาสตร์ กล่าวคือ โลกอิสลาม หรือ โลกมุสลิม ที่หมายถึงหน่วยทางการเมืองและภูมิศาสตร์ ที่อิสลามมีอิทธิพลอยู่สูงหรือเป็นส่วนประกอบสำคัญ เมื่อกล่าวถึงโลกอิสลามนั้น คนส่วนใหญ่ก็นึกถึงดินแดนอาหรับ แต่แท้จริงแล้ว โลกมุสลิมมีอาณาบริเวณที่กว้างใหญ่ไพศาลกว่าดินแดนอาหรับ ประกอบด้วยอาณาบริเวณที่พาดยาวจากโมร็อกโกซึ่งตั้งอยู่ปลายตะวันตกเฉียงเหนือสุดของแอฟริกาไปถึงบรรดาหมู่เกาะน้อยใหญ่ในประเทศอินโดนีเซีย ดังนั้นอิทธิพลของมุสลิมจึงมีอาณาบริเวณที่กว้างขวางถึงสามทวีป ซึ่งครอบคลุมเขตยุทธศาสตร์สำคัญทางเศรษฐกิจและการเมืองของโลกอีกด้วย

หากพิจารณาการกระจายตัวของประชากรชาวมุสลิมทั่วโลกอย่างลึกซึ้งแล้ว อาจกล่าวได้ว่าชาวมุสลิมที่มีจำนวนอยู่ประมาณ 2,000 ล้านคน หรือ 1 ใน 4 ของประชากรโลกนั้น มาจากกลุ่มชาติพันธุ์และตระกูลภาษาที่แตกต่างหลากหลาย ยิ่งกว่านั้น พื้นที่หลัก ๆ ที่มีประชากรมุสลิมอยู่มากหรือเป็นชนกลุ่มใหญ่ในปัจจุบันนั้น ก็แบ่งย่อยออกได้อีกมากกว่า 50 รัฐ โดยกระจายตัวออกไปอย่างกว้างขวางทั้งในทวีปเอเชียและแอฟริกา หรือแม้แต่ในยุโรป จุดที่น่าสนใจซึ่งไม่ค่อยมีใครคำนึงถึงก็คือเอเชียใต้ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีประชากรมุสลิมอยู่หนาแน่นที่สุดในโลก โดยมีจำนวนถึงราว 1 ใน 4 ของประชากรมุสลิมทั้งหมด รองลงมาคือประชากรมุสลิมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งในอินโดนีเซีย มาเลเซีย บรูไน กับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย และฟิลิปปินส์ ซึ่งประกอบขึ้นเป็นโลกมลายูมุสลิม ส่วนตะวันออกกลางซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดของศาสนาอิสลามเองนั้น มีประชากรมุสลิมมากที่สุดเป็นลำดับ 3 หรือมีอยู่ประมาณ 200 ล้านคน ลำดับถัดมาคือชาวมุสลิมเชื้อสายเตอร์กที่อยู่ในตุรกีและดินแดนต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียกลาง โดยมีจำนวนประมาณ 90 ล้านคน ส่วนมุสลิมเปอร์เซียนั้นมีประชากรอยู่ประมาณ 70 ถึง 80 ล้านคน และที่เหลือเป็นมุสลิมชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ตามประเทศต่าง ๆ มากกว่า 120 ประเทศทั่วโลก

โลกอิสลามในความหมายเชิงประชากรศาสตร์ดังกล่าว จึงประกอบด้วยชาวมุสลิม 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ที่กระจายอยู่ทั่วโลกในปัจจุบัน ดังนี้

1. กลุ่มประเทศมุสลิมอาหรับ คือ ประเทศมุสลิมซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวอาหรับ ใช้ภาษาอาหรับเป็นภาษากลาง กลุ่มนี้มีทั้งหมด 18 ประเทศ คือ แอลจีเรีย บาห์เรน อียิปต์ อิรัก จอร์แดน คูเวต เลบานอน ลิเบีย โมร็อกโก โอมาน กาตาร์ ซาอุดีอาระเบีย โชมเลีย ซูดาน ซีเรีย ตูนิเซีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และเยเมน

2. กลุ่มประเทศมุสลิมที่ไม่ใช่อาหรับ คือ ประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม แต่ไม่ใช่ชาวอาหรับและไม่ได้ใช้ภาษาอาหรับเป็นภาษากลาง กลุ่มนี้มีทั้งหมด 38 ประเทศ แบ่งเป็นภูมิภาคต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ภูมิภาคเอเชียและเอเชียกลางมี 15 ประเทศ ได้แก่ อัฟกานิสถาน อาเซอร์ไบจาน บังกลาเทศ บรูไน อินโดนีเซีย อิหร่าน คาซัคสถาน คีร์กีซสถาน มาเลเซีย มัลดีฟส์ ปากีสถาน ทาจิกิสถาน ตุรกี เติร์กเมนิสถาน อุซเบกิสถาน

2.2 ภูมิภาคแอฟริกา มี 21 ประเทศ ได้แก่ มอริตานิยา นูร์กีนฟาโซ แคเมอรูน แอฟริกากลาง ชาด คอโมโรส โกตดิวัวร์ เอริเทรีย เอธิโอเปีย แกมเบีย กินี กินีบิสเซา จิบูตี มาลี ไนเจอร์ ไนจีเรีย เซเนกัล เซียร์ราลีโอน แทนซาเนีย โตโก และซามัวตะวันตก

2.3 ภูมิภาคยุโรปมี 3 ประเทศ ได้แก่ อัลบาเนีย บอสเนีย-เฮอร์เซโกวีนา และปาเลสไตน์

3. กลุ่มมุสลิมชนกลุ่มน้อยในประเทศที่ไม่ใช่มุสลิม คือ มุสลิมที่กระจายอยู่ในประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่ไม่ใช่มุสลิม ซึ่งมีอยู่ทุกมุมโลก เช่น ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ จีน อินเดีย รัสเซีย มาซิโดเนีย ฝรั่งเศส อังกฤษ สหรัฐอเมริกา อาร์เจนตินา ไทย ฯลฯ กลุ่มมุสลิมเหล่านี้เป็นประชากรส่วนน้อยในประเทศต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า 120 ประเทศทั่วโลก

ดังนั้นความหมายของโลกอิสลามโดยสรุป หมายถึง เมืองหรือประเทศที่มีประชากรเป็นมุสลิมมากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ มีอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ และมีประมุขหรือผู้นำสูงสุดเป็นมุสลิมนั่นเอง

2. ประชากรมุสลิมทั่วโลก

ผลสำรวจครั้งใหม่ระบุว่า มุสลิมมีจำนวนประมาณ 1 ใน 4 ของประชากรทั้งโลก และชุมนุมอยู่ในทวีปเอเชียมากกว่าส่วนอื่นๆ

ศูนย์วิจัยพิว (Pew Research Center) สรุปในรายงานการศึกษาวิจัยชื่อ “Mapping the Global Muslim Population: A Report on the Size and Distribution of the World’s Muslim Population” ว่า มุสลิมทั่วโลกมีจำนวนประมาณ 1.57 พันล้านคน คิดเป็นร้อยละ 23 ของจำนวนประชากรทั้งโลก ซึ่ง

อยู่ที่ 6.8 พันล้านคน และส่วนมากเป็นผู้มีแนวคิดแบบชนนี้ 87 – 90 % โดยที่เป็นชีอะฮ์มีประมาณ 10 – 13 %

การสำรวจข้อมูลจาก 232 ประเทศ และภูมิภาค พบว่า มุสลิมร้อยละ 20 อยู่ในทวีปเอเชีย โดยมีอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีประชากรมุสลิมมากที่สุดในโลก คือ 203 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 13 ของประชากรมุสลิมทั่วโลก

รายงานยังระบุว่า มีมุสลิม 174 ล้านคนในปากีสถาน 161 ล้านคนในอินเดีย 145 ล้านคนในบังกลาเทศ 74 ล้านคนเท่ากันทั้งในอิหร่าน และตุรกี ทั้ง 6 ประเทศนี้มีมุสลิมรวมกันคิดเป็นร้อยละ 85 ของมุสลิมในเอเชีย และคิดเป็นกว่าครึ่ง (53 %) ของมุสลิมทั่วโลก

ผลวิจัยยังลงในรายละเอียดว่า มุสลิมในเอเชียได้มีจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของมุสลิมทั่วเอเชีย และที่เหลือเป็นมุสลิมในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 26 % และเอเชียกลางด้านตะวันตก 24 %

มีมุสลิม 315 ล้านคนในภูมิภาคตะวันออกกลาง และแอฟริกาเหนือ คิดเป็นร้อยละ 20 ของมุสลิมทั่วโลก เฉพาะในภูมิภาค Sub-Sahara ของแอฟริกา มีมุสลิมประมาณ 240 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ของมุสลิมทั่วโลก โดย 1 ใน 3 ของจำนวนนี้อยู่ในไนจีเรีย (74 ล้านคน หรือประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรในประเทศ)

มีมุสลิมอาศัยอยู่จำนวนมากในประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคแอฟริกา ได้แก่ มอริตานิ 99 % , ไนเจอร์ 99 % , โชมาลี 99 % , มายอเต้ 98 % , โกลโมรส 98 % , คิบูติ 97 % , เซเนกัล 96 % , แอทชัน 95 % , มาลี 93 % , กินีอา 84 % , และเซียร์ราลีโอน 71 %

3.มุสลิมส่วนน้อยในประเทศต่าง ๆ

นับเป็นครั้งแรกที่มีการวิจัยข้อมูลของมุสลิม ที่เป็นชนส่วนน้อยอาศัยอยู่ในประเทศต่าง ๆ โดยมีการระบุว่า มุสลิมจำนวน 300 ล้านคน หรือคิดเป็น 1 ใน 5 ของมุสลิมทั้งโลก อาศัยอยู่ในประเทศที่ไม่ใช่มุสลิม และมักจะเป็นชนส่วนน้อยกลุ่มใหญ่ที่สุดในประเทศนั้น ๆ โดยอินเดียซึ่งเป็นประเทศของชาวฮินดู มีประชากรมุสลิมมากเป็นอันดับ 3 รองจากอินโดนีเซีย และปากีสถาน

ประเทศจีนมีประชากรนับถืออิสลามมากกว่าประชากรทั้งประเทศซีเรีย ขณะที่มุสลิมรัสเซียมีจำนวนมากกว่าประชากรในจอร์แดน และลิเบียรวมกัน

มุสลิมจำนวน 220 ล้านคนกระจายอยู่ในหลายจังหวัดของจีน แต่ส่วนมากอยู่ทางภูมิภาคด้านตะวันตกของประเทศ ได้แก่ ซินเกียง หิงเซียง และกานซู โดยมีซินเกียงเป็นเขตเดียวที่ประชากรส่วนมากเป็นมุสลิม คิดเป็นประมาณร้อยละ 53 ของจำนวนประชากรมุสลิมทั้งประเทศ

ในทวีปยุโรปมีมุสลิมประมาณ 38 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 5 ของจำนวนประชากรทั่วทั้งทวีป และอาศัยอยู่มากทางยุโรปตอนกลาง และยุโรปตะวันออก

รัสเซียประเทศเดียวมีประชากรมุสลิมกว่า 16 ล้านคน นับเป็นประเทศที่มีมุสลิมมากที่สุดในทวีปยุโรป

ส่วนเยอรมันมีประชากรมุสลิมกว่า 4 ล้านคน นับว่ามากที่สุดในประเทศทางตะวันตกของทวีปยุโรป

ประเทศฝรั่งเศสที่แต่เดิมเข้าใจกันว่ามีมุสลิมมากที่สุดในยุโรป รายงานนี้กลับระบุว่ามิเพียงประมาณ 3.5 ล้านคน ซึ่งน้อยกว่าในเยอรมัน

ประเทศอังกฤษมีมุสลิมน้อยกว่า 2 ล้านคน คิดเป็นเกือบร้อยละ 3 ของประชากรทั้งประเทศ ขณะที่อิตาลี เป็นประเทศที่มีมุสลิมน้อยที่สุดในยุโรป คือ มีเพียงประมาณ 36,000 คน

ส่วนในทวีปอเมริกาทั้งทวีป ตัวเลขระบุว่ามุสลิมประมาณ 4.6 ล้านคน ส่วนมากของจำนวนนี้ชุมนุมกันอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาเกือบ 2.5 ล้านคน และในแคนาดาประมาณ 700,000 คน

ประเทศชรีนาเม มีมุสลิมคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ (เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรของประเทศ) มากที่สุดในทวีปอเมริกา คือ ร้อยละ 16

อาร์เจนตินามีประชากรมุสลิมประมาณ 800,000 คน นับว่ามากที่สุดในทวีปอเมริกาใต้

ตัวเลขดังกล่าวนี้ได้จากการศึกษาข้อมูลประชากรมุสลิมในประเทศตะวันตก โดยเฉพาะในยุโรป และอเมริกา ซึ่งขัดแย้งกับประมาณการขององค์กรมุสลิมต่าง ๆ ในภูมิภาค ยกตัวอย่างเช่น องค์กรมุสลิมระบุว่าในอเมริกามีมุสลิมกว่า 7 ล้านคน หรือฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีมุสลิมมากที่สุดในยุโรปถึง 6 ล้านคน เป็นต้น

4. รัฐมุสลิมในปัจจุบัน

ประเทศ	เมืองหลวง	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร (ล้าน)
อาฟกานิสถาน	กาบูล	648,000	16.324
อัลบาเนีย	ติรานา	28,748	2.590
อัลจีเรีย	อัลเจียร์	2,381,741	19.602
อาเซอร์ไบจาน	บากู	86,800	7.145
บาห์เรน	มานามา	562	.393
บังกลาเทศ	ดักกา	144,000	96.033
เบนิน	ปอร์ตโนโว	115,773	3.620
บอสเนีย-เฮอร์เซโกวีนา	ซาราเยโว	-	4.354
บรูไน	บันดาร์เสรีเบกาวัน	5,765	.208
บูร์กินา ฟาโซ	อูวากาตู	274,200	6.360
คาเมรูน	ยาอุนเด	475,400	9.100
ส.อาฟริกากลาง	บังกูอิ	626,780	2.465

ซาอุดีอาระเบีย	ญะมาฮิยา	1,284,000	4.640
โอมาน	โอมาน	2,170	.378
อิหร่าน	อิหร่าน	23,000	.340
อิรัก	อิรัก	1,101,449	46.000
เยเมน	เยเมน	1,780,450	33.90
กาตาร์	กาตาร์	11,369	.696
คูเวต	คูเวต	245,857	5.600
บาห์เรน	บาห์เรน	36,125	.810
สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	1,919,443	147.490
อิสราเอล	อิสราเอล	1,645,000	40.240
ซีเรีย	ซีเรีย	435,001	14.000
เลบานอน	เลบานอน	319,822	9.293
จอร์แดน	จอร์แดน	91,000	2.520
กาซัคสถาน	กาซัคสถาน	2,717,300	16.690
คีร์กีซสถาน	คีร์กีซสถาน	198,500	4.372
ตูนิเซีย	ตูนิเซีย	24,280	1.628
แอลจีเรีย	แอลจีเรีย	10,400	2.700
ลิเบีย	ลิเบีย	1,759,540	3.220
มาเลเซีย	มาเลเซีย	330,400	13.436
มัลดีฟส์	มัลดีฟส์	298	.167
มาลี	มาลี	1,030,700	7.340
มอริทานีย	มอริทานีย	1,030,700	1.680
โมร็อกโก	โมร็อกโก	447,000	20.400
ไนจีเรีย	ไนจีเรีย	1,267,000	5.680
ปากีสถาน	ปากีสถาน	923,773	93.643
โอมาน	โอมาน	212,457	.950
ปาเลสไตน์	ปาเลสไตน์	803,950	83.780
กาตาร์	กาตาร์	11,437	.260
ซาอุดีอาระเบีย	ซาอุดีอาระเบีย	2,150,000	9.200
เซเนกัล	เซเนกัล	196,722	6.040
เชอร์ราลีโอน	เชอร์ราลีโอน	72,326	3.700

โซมาเลีย	โมกาดิชู	368,000	4.597
ซูดาน	คาร์ทุม	2,505,813	18.900
ซีเรีย	ดามัสกัส	185,680	9.660
ตาจิกิสถาน	ดูซันเบ	143,100	5.400
แทนซาเนีย	ดาร์เอสซาลาม	945,203	20.413
โตโก	โลเม	56,785	20.834
ตูนิเซีย	ตูนิส	164,150	6.966
ตุรกี	อังการา	779,454	47.500
เติร์กเมนิสถาน	อชกาบัต	488,100	3.621
สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	อบูดาบี	84,000	1.199
อุซเบกิสถาน	ทาชเคนท์	447,400	20.322
เยเมน	ซอนอา	195,000	7.700

5. สภาพทางภูมิศาสตร์ของโลกอิสลาม

โลกอิสลามแผ่ออก (ขยายออก) ความยาวจากเส้นยาว(เส้นแวง) ที่ 18 ทิศตะวันตกถึง 140 ทิศตะวันออก, และความกว้างจากเส้นศูนย์สูตรที่ 10 ทางทิศใต้ถึงเส้นศูนย์สูตรที่ 55 ทางทิศเหนือ,

ประเทศอิสลามที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุด คือ ประเทศคาซัคสถาน มีพื้นที่ประมาณ 2,717,300 ตารางกิโลเมตร รองลงมาประเทศซูดานมีพื้นที่ 2,505,810 ตารางกิโลเมตร¹ ส่วนประเทศอิสลามที่เล็กที่สุดคือ สาธารณรัฐมัลดีฟ มีพื้นที่ 300 ตารางกิโลเมตร รองลงมาประเทศบะฮเรนมีพื้นที่ 620 ตารางกิโลเมตร

โลกอิสลามถูกกระจายอยู่ทั้ง 4 ทวีป หากแต่ส่วนใหญ่จะอยู่ใน 2 ทวีป แอฟริกาและเอเชีย นอกจากนั้นอยู่ในอเมริกาใต้และทวีปยุโรป

โลกอิสลามมีพื้นที่ลุ่ม (น้ำ) ไม่มากนักประมาณกว่า 5 แสนตารางกิโลเมตรที่เป็นแม่น้ำ หากแต่มีแม่น้ำไหลผ่านที่ยาวที่สุดคือ แม่น้ำไนล์ โลกอิสลามวางเป็นแนวยาวไปยังแม่น้ำ ทะเลมหาสมุทร ช่องแคบและ ท่าเรือสำคัญ ๆ หลายแห่ง ความยาวตลอดชายฝั่งมีความยาวประมาณ 102,347 กิโลเมตร

โลกอิสลามมีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 11.3 % จากพื้นที่อิสลามทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่แหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ราว 65,000 กิโลเมตรคิดเป็น 18%จากพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด

¹ ปัจจุบันซูดานถูกแยกออกเป็นซูดานใต้หรือกรุงคาร์ฟู จึงมีพื้นที่น้อยลง จึงกล่าวได้ว่าประเทศแอลจีเรียเป็นประเทศอิสลามที่มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับสองแทน

โลกมุสลิมนั้นมีอาณาเขตที่กว้างใหญ่โดยที่มีแม่น้ำ หรือมหาสมุทรหลายสายซึ่งถือเป็นมหาสมุทรสำคัญที่ตั้งอยู่ในอาณาเขตของโลกมุสลิม ดังจะกล่าวเป็นรายละเอียดในหัวข้อดังต่อไปนี้

5.1 ตำแหน่งยุทธศาสตร์ของโลกมุสลิม

โลกมุสลิมตั้งอยู่ตรงกึ่งกลางของแผนที่โลก (ระหว่างเอเชียแอฟริกา และยุโรป) มีอาณาเขตที่แผ่กว้างออกไปราว 20,000 กิโลเมตร จากทิศตะวันออกถึงทิศตะวันตก (เริ่มจากเมืองอิหร่านในประเทศอินโดนีเซียถึงในเซเนกัลใกล้มหาสมุทรแอตแลนติก) จากทางทิศเหนือลงมาถึงได้มีอาณาเขตยาวมากกว่า 7,000 กิโลเมตร เริ่มต้นจากเทือกเขาเอราลงมาทางประเทศมูซัมบิก พื้นที่ทั้งหมดครอบคลุมสายน้ำ ทะเลมหาสมุทรสายหลักของโลกเอาไว้อย่างมากมาย

5.2 มหาสมุทรสำคัญที่อยู่ในอาณาเขตของโลกมุสลิม ได้แก่

5.2.1 ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน (mediterenian sea) อันถือเป็นมหาสมุทรที่สำคัญที่สุดในโลกทั้งทางประวัติศาสตร์ และทางการค้าพาณิชย์ มุสลิมได้ครอบครองบริเวณนี้ทั้งริมฝั่งทะเลตอนใต้ ตะวันออก และส่วนหนึ่งทางทิศเหนือ)คืออัลบานี และเอเชียกลาง) จนกล่าวได้ว่าในอดีตยุคสมัยกลางนั้นเคยเป็นทะเลของมุสลิมมาก่อน ต่อมาเมื่อเข้าสู่ยุคสมัยใหม่หลังการขุดคลองสุเอซ และการคมนาคมทางอากาศได้แพร่หลาย ทะเลแห่งนี้ก็ยิ่งมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น ในฐานะเป็นเส้นทางหลักของแนวการบินระหว่างประเทศจนถึงปัจจุบัน

5.2.2 ทะเลแดง (read sea) เป็นประเทศที่มุสลิมครอบครองแนวริมฝั่งเอาไว้ได้ทั้งหมดเป็นทะเลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะหลังจากขุดคลองสุเอซสามารถเชื่อมต่อผ่านไปสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน กระทั่งเป็นเส้นทางเดินทะเลที่มีความสำคัญที่สุดใน โลกฐานะเส้นทางหลักในการลำเลียงน้ำมัน สินค้าและเป็นด่านสำคัญในการเดินทัพทางทะเลที่สามารถออกสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ทะเลดำ มหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิกได้

5.2.3 ทะเลอาระเบีย (Arabian sea) ขึ้นต่อจากช่องแคบคั้นของทะเลยาวออกสู่มหาสมุทรอินเดียตลอดชายฝั่งล้วนอยู่ในดินแดนประเทศมุสลิม

5.2.4 อ่าวอาหรับ หรืออ่าวเปอร์เซีย (persea guif) คือทะเลที่แผ่คลุมชายฝั่งด้านต่างๆของแหลมอาระเบียทางทิศตะวันออกรวมทั้งอิหร่านและอิรัก

5.2.5 ทะเลดำ (black sea) อดีตเคยเป็นของมุสลิมก่อนที่จะสหภาพโซเวียตรัสเซียจะเข้ายึดครองและควบคุมชายฝั่งทิศเหนือเอาไว้ทั้งหมด อันเป็นไปตามสนธิสัญญาคองสตันท์ ในปี ค.ศ. 1774 ซึ่งรัสเซียถือสิทธิเพื่อใช้เป็นประตูออกสู่ทะเลนับจากนั้นมา

5.2.5 ทะเลเบงกอล (beg sea) อยู่ใกล้ประเทศบังกลาเทศ และเขตเมืองอารากันในประเทศพม่า

5.2.6 ทะเลจีนใต้ อยู่ในเขตประเทศมุสลิมหลายประเทศเริ่มจากทิศตะวันออกของมาเลเซีย บรูไน เกาะบอร์เนียว (ของอินโดนีเซีย) และเกาะโมโรตอนใต้ของฟิลิปปินส์

6.ความโดดเด่นของโลกอิสลาม

ประวัติศาสตร์อิสลามเต็มไปด้วยบทเรียนที่ยิ่งใหญ่ แต่เป็นเรื่องน่าเศร้าที่มุสลิมในปัจจุบันนี้ ทั้งในส่วนบุคคลและสังคมไม่ได้เรียนรู้อะไรจากประวัติศาสตร์ของตนเองเลย นี่คือการผิดพลาดของสังคมมุสลิม แต่ถึงกระนั้นก็ตาม มุสลิมก็ยังคงถูกมองว่าเป็นกลุ่มพลังที่โดดเด่น แม้แต่จะอยู่ในสภาพตกต่ำเช่นในปัจจุบันก็ตาม แต่มุสลิมทั่วโลกก็ยังคงดูเหมือนว่าเป็นกลุ่มพลังสำคัญของโลกอย่างน้อยที่สุดก็จากปัจจัยพื้นฐาน 3 ประการ คือ

1.จำนวนประเทศมุสลิม ปัจจุบันประเทศมุสลิมมีมากถึง 60 ประเทศ ซึ่งถือว่ามีจำนวนมาก และมีพลังพอสมควร

2.ปัจจัยทางด้านเอกลักษณ์ ในทั่วทั้งโลกนี้ มุสลิมได้รับการยอมรับว่าเป็นกลุ่มชนที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นชัดเจน มีลักษณะทางความคิดและจิตใจที่เป็นของตนเอง

3.ที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ ประเทศมุสลิมส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในแผ่นดินที่เป็นจุดยุทธศาสตร์อันสำคัญบนแผนที่โลกจากทิศทางด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจและการเมือง

สำหรับความโดดเด่นทั้งภูมิทัศน์ที่สวยงามและเป็นแหล่งเศรษฐกิจการค้าขายขนาดใหญ่ของโลก โดยความสำคัญและความโดดเด่นของภูมิทัศน์ของโลกอิสลามดังนี้

1.โลกอิสลามจะอยู่แถบ (ริมชายฝั่ง) มหาสมุทรแอตแลนติก, มหาสมุทรอินเดีย, และมหาสมุทรแปซิฟิก และอยู่ริมชายฝั่งของทะเล เมดิเตอร์เรเนียน ทะเลแดงและอ่าวเปอร์เซีย

2.โลกอิสลามจะครอบคลุมพื้นที่ในทวีปเอเชีย แอฟริกา และเลยไปถึงทวีปยุโรป

3.โลกอิสลามมีกรรมสิทธิ์กับท่าเรือขนาดใหญ่หลายแห่ง อาทิ เช่น

3.1 ช่องแคบบิรอลดา: ครอบคลุมระหว่างทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและมหาสมุทรแอตแลนติก

3.2 คลองสุเอซ Suez Canal: قناة السويس - และการควบคุมการสื่อสารระหว่างทะเลแดงและทะเลเมดิเตอร์เรเนียนหนึ่งในเส้นทางการค้าทางทะเลที่สำคัญที่สุดในโลก

3.3 ช่องแคบบาบั้ล มันด็บ باب المندب เป็นช่องทางเชื่อมระหว่างทะเลแดงกับมหาสมุทรอินเดีย

3.4 ช่องแคบ(Strait of Hormuz) مضيق هرمز เชื่อมโยงระหว่างอ่าวเปอร์เซียและอ่าวโอมาน (خليج عمان) เป็นทางผ่านของการขนส่งน้ำมัน และส่วนใหญ่ของน้ำมันของโลกที่ผ่านช่องแคบนี้

3.5 ช่องแคบบูสฟูร์ และ ดัรตะนิล (مضيق البوسفور والدردنيل) ทั้งสองเป็นประตูระหว่างทะเลดำ

7. เศรษฐกิจของโลกอิสลาม

ผลผลิตทางการค้าที่ส่งออกสินค้าต่างๆ เครื่องอุปโภค บริโภคของโลกอิสลามสูงถึง 3,483 ล้านๆ ดอลลาร์สหรัฐในปี 1999 ประเทศมุสลิมที่ส่งผลิตสูงสุดคือ ประเทศอินโดนีเซียคิดเป็น 602 ล้านดอลลาร์ รองลงมาประเทศตุรกี 425 ล้านดอลลาร์ ส่วนประเทศที่มีผลิตส่งออกน้อยที่สุดคือ ประเทศ โคมโอรอส คิดเป็นเงินประมาณ 401ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ รองลงมาประเทศมัลดีฟ 540 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

จากการแบ่งสินค้าส่งออก เช่นอุปกรณ์การเกษตร อุตสาหกรรม และเครื่องอุปโภค บริโภค มีค่าเฉลี่ย ดังนี้

- 1.การเกษตร 24%
- 2.อุตสาหกรรม 30 % และ
3. อุปโภค บริโภค 46 %

ประชากรมุสลิมที่มีฐานะยากจนคิดได้ 37 % ของประชากรมุสลิมทั้งหมดคนยากจนมากที่สุดคือประเทศ เซราลีโอน 68 % รองลงมาประเทศ คอมเบีย 64 %

คนงาน (กรรมกร) ในโลกอิสลามมีจำนวนมาก ประมาณ 395 ล้านกรรมกร กล่าวคือ 29 % ของประชากรทั้งหมด จากข้อมูลของ 35 ประเทศ OIC ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคนว่างงานยังมีอยู่ 192 % ของจำนวนประชากรทั้งหมด และจำนวนสินค้านำเข้าในโลกอิสลามในปี 1999 ประมาณ 431ล้านดอลลาร์ และสินค้าส่งออกประมาณ 258 ล้าน ๆ ดอลลาร์

วัตถุดิบธรรมชาติของโลกอิสลาม วัตถุดิบที่พบมากที่สุดในโลกอิสลามคือ น้ำมันดิบ และก๊าซธรรมชาติ โดยปริมาณที่ส่งออกน้ำมันจาก 35 ประเทศ ประเทศอิสลามคิดเป็น 43 % ของการส่งออกน้ำมันของโลก ส่วนก๊าซธรรมชาติจะพบใน 25 ประเทศมุสลิม ซึ่งคิดประมาณการส่งออกได้ 8 % ของการส่งออกก๊าซธรรมชาติทั้งโลก ในขณะเดียวกันโลกอิสลามยังพบวัตถุดิบอื่นๆ อีกมากมาย อาทิ เช่น แร่ต่าง ๆ น้ำ และดินปุ๋ย โดยเฉพาะการส่งออกแร่ดิบคิดเป็น 47 % ของการส่งออกแร่ดิบทั่วโลก

8.ประเทศมุสลิมที่มีความสำคัญและมีบทบาทมากในโลกมุสลิม

ประเทศมุสลิมที่มีความสำคัญและมีบทบาทมากในโลกมุสลิม ประกอบด้วย ดังนี้

ซาอุดีอาระเบีย ซึ่งมีอาณาเขตมหาศาลอยู่ในคาบสมุทรอาหรับเป็นแหล่งกำเนิดของวัฒนธรรมอาหรับและศาสนาอิสลามซึ่งเป็นศาสนาที่มีบทบาทสำคัญศาสนาหนึ่งของโลก ด้วยเหตุนี้คำสอนของศาสนาอิสลามจึงถูกเขียนด้วยภาษาอาหรับ นครเมกกะ ซึ่งถือเป็นศูนย์กลางทางจิตวิญญาณของชาวมุสลิมทั่วโลกตั้งตระหง่านอยู่ในประเทศซาอุดีอาระเบีย และคงไม่ผิดนักที่จะกล่าวว่าอาหรับกับอิสลามจึงเป็นสิ่งที่ควบคู่กันมาโดยตลอด ด้วยเหตุนี้ ซาอุดีอาระเบียจึงเป็นหนึ่งในเพียงไม่กี่ประเทศที่มีบทบาทอย่างมากในโลกมุสลิม ประเทศซาอุดีอาระเบียในปัจจุบันมีรายได้มหาศาล

จากการส่งออกน้ำมัน ซึ่งส่งผลให้รายได้ต่อหัวสูงกว่าประเทศอื่นๆ ในโลกมุสลิม ซาอุดีอาระเบียยังมีเหมืองทองคำขนาดใหญ่ในระดับแนวหน้าของโลก แต่สถิติปัจจุบันได้แสดงว่าซาอุดีอาระเบียไม่ใช่ประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลก ทั้งนี้เพราะความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมยังกระจุกตัวอยู่ในบางสาขาเท่านั้นและขนาดของประชากรที่ไม่สามารถเป็นตลาดขนาดใหญ่ กอปรกับดินแดนส่วนใหญ่ของประเทศแทบจะเพาะปลูกอะไรไม่ได้มาก รายได้ส่วนใหญ่ของประเทศจึงขึ้นอยู่กับการผลิตน้ำมันและเหมืองแร่ เช่น ทองคำตลอดจนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหลัก

อิหร่าน เป็นประเทศมุสลิมที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรณีสัณฐานนาชนิด แต่อิหร่านยังไม่สามารถนำศักยภาพของตนเองมาใช้ได้หมด อิหร่านในปัจจุบันจึงถูกรุมเร้าไปด้วยปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างมาก โดยเฉพาะอัตราการว่างงานที่สูงมากประเทศหนึ่งของโลก อิหร่านยังไม่สามารถพัฒนาระบบอุตสาหกรรมของตนเองอย่างเป็นรูปธรรมและการลงทุนจากภายนอกมักจะอยู่ในไม่กี่สาขา แม้ว่ารัฐบาลอิหร่านได้พยายามโน้มน้าวหลายประเทศให้เข้าไปลงทุนในอิหร่าน สถานการณ์ทางการเมืองภายในของอิหร่านค่อนข้างลงต่ำ แต่อิหร่านในปัจจุบันยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับตะวันตก โดยเฉพาะในเรื่องที่ตะวันตกพยายามขอให้อิหร่านยกเลิกแผนหรือความพยายามที่จะพัฒนาพลังงานนิวเคลียร์ต่อไปเนื่องจากตะวันตกไม่ไว้วางใจในผู้นำของอิหร่าน

อิรัก เป็นประเทศที่มีปริมาณสำรองน้ำมันมากเป็นอันดับสองของโลก ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประเทศอิรักกลายเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในเรื่องพลังงานของโลก นักวิชาการหลายท่านยังวิจารณ์ว่านี่อาจเป็นตัวกระตุ้นให้สหรัฐอเมริกาต้องเร่งจัดการให้อิรักมีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพื่อให้การส่งออกน้ำมันของอิรักเป็นไปในหลักการตลาด เนื่องจากในอดีตอิรักมักไม่ได้สนใจการส่งออกน้ำมันมากนัก แต่ผู้เชี่ยวชาญด้านตะวันออกกลางทราบดีว่าอิรักนั้นอุดมไปด้วยน้ำมัน โดยเฉพาะที่เมืองรูไมลา (Rumaila) และเมืองคิรูก (Kirkuk) ซึ่งเป็นบ่อน้ำมันหลักของประเทศ

อินโดนีเซีย เป็นประเทศมุสลิมที่ใหญ่ที่สุดในโลกในด้านขนาดของประชากร และยิ่งกว่านั้น อินโดนีเซียเป็นรัฐมุสลิมเพียงไม่กี่ประเทศที่มีระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ ซึ่งสามารถบ่งบอกลักษณะที่ว่าสังคมมุสลิมไม่รู้จักคำว่าประชาธิปไตย ปัญหาหนักของอินโดนีเซียในปัจจุบันคือ การว่างงานและการพัฒนาที่เชื่องช้าในหมู่เกาะที่อยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางอำนาจ ซึ่งอาจนำไปสู่การแบ่งแยกดินแดน หรือการก่อตั้งขบวนการก่อการร้ายในอนาคต ปัญหาการกระจายรายได้ไม่สามารถเข้าถึงคนจนที่มีจำนวนกว่าร้อยละสามยังเป็นสิ่งที่ทำทลายอินโดนีเซีย แม้ว่ารัฐบาลอินโดนีเซียในทุกยุคทุกสมัยพยายามที่จะไม่นำเรื่องศาสนาอิสลามในฐานะแกนหลักของชาติ เพราะอินโดนีเซียมีประชากรกว่า 20 ล้านคนที่นับถือคริสต์ศาสนานิกายลูเธอรันด์และศาสนาฮินดู แต่เป็นที่ทราบดีกันว่าอินโดนีเซียเป็นรัฐมุสลิมที่มีขนาดของประชากรใหญ่ที่สุดในโลก

ตุรกี เป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในโลกมุสลิม สถิติปัจจุบันชี้ว่าตุรกีสามารถสร้างรายได้มวลรวมต่อปีประมาณ 194 ถึง 210 พันล้านเหรียญสหรัฐ แม้ว่าการเมืองตุรกีจะมีชื่อเสียงไม่ดีในด้านการคอร์รัปชัน แต่ตุรกีมีความมั่งคั่งและยังมีความทันสมัยมากในด้านโทรคมนาคมและการสื่อสารมากกว่าประเทศอื่นๆ ในโลกอาหรับ นอกจากนั้น ตุรกีมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจและการค้ามากจนขนาดว่าสหภาพยุโรปเองยังกังวลใจหากต้องรวมตุรกีเข้ากลุ่มสหภาพยุโรป ตุรกีเริ่มขยายฐานการค้าของตนเข้าไปในภูมิภาคต่างของโลก โดยเฉพาะรัสเซีย ยุโรป ตะวันออก และประเทศในทวีปแอฟริกา และสิ่งที่ทำให้นักธุรกิจชั้นนำของโลกรู้จักประเทศตุรกีดียิ่งขึ้น เมื่อนักธุรกิจของตุรกีติดอันดับแนวหน้าของโลก

อียิปต์ เป็นตัวแปรที่สำคัญของโลกมุสลิม เพราะเนื่องจากอียิปต์มีตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ที่สำคัญมาก กล่าวคือ นอกจากอียิปต์คุมเส้นทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญของโลกคือคลองสุเอซ ดินแดนของอียิปต์ยังเชื่อมโลกมุสลิมที่อยู่ในแอฟริกาเหนือกับโลกอาหรับที่เหลื่อไว้อย่างสมบูรณ์ แม้ว่าในสายตาของมุสลิมสายเคร่งมักมองว่าอียิปต์เป็นมุสลิมที่เรียบง่าย ไม่ได้มีอุดมการณ์ที่ชัดเจนในลักษณะชีเรียหรืออิหร่าน แต่ก็ไม่มีใครปฏิเสธความจริงที่ว่าอียิปต์นั้นเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของโลกมุสลิมที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่ง อียิปต์มีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 6 ของโลกมุสลิม ถ้าจะเปรียบเทียบฐานะของอียิปต์กับพี่น้องมุสลิมอื่น อียิปต์มีเศรษฐกิจที่ใหญ่กว่าโมร็อกโก (30 พันล้านเหรียญสหรัฐ) อัลจีเรีย (45 พันล้านเหรียญสหรัฐ) ตูนิเซีย (20 พันล้านเหรียญสหรัฐ) ซึ่งอยู่ในทวีปแอฟริกา คงจะไม่ผิดหากกล่าวว่ามุสลิมในแอฟริกามองอียิปต์เป็นพี่ใหญ่ที่ร่ำรวยกว่าคนอื่นๆ

ซีเรีย เป็นประเทศมุสลิมที่รักษาอุดมการณ์ของตนเองอย่างน่าเกรงขาม ซีเรียแม้ว่ามีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่ไม่มากนัก แต่ซีเรียมีกองกำลังที่ถือว่าทันสมัยและยังดำเนินนโยบายการเมืองระหว่างประเทศของตนเองอย่างแข็งกร้าว ในอดีตซีเรียได้ส่งกำลังเข้าไปในเลบานอนโดยหวังมิให้อิสราเอลขยายอำนาจเข้ามาในเลบานอนและยังมีท่าทีที่เป็นปรปักษ์กับอิสราเอลและสหรัฐอเมริกาอย่างเด่นชัด สิ่งที่น่าสังเกตคือ ซีเรียมีจุดยืนที่ชัดเจนต่อกรณีปัญหาอิสราเอลและปาเลสไตน์ ยิ่งกว่านั้นซีเรียยังมีระบบผู้นำที่เข้มแข็งและยังเป็นที่ชื่นชอบของคนซีเรียรุ่นใหม่และยังเป็นตัวอย่างที่น่ายกย่องของเยาวชนมุสลิมที่อยู่ไกลถึงมาเลเซียและอินโดนีเซีย แต่อย่างไรก็ตาม ซีเรียก็ยังมีอุปสรรคที่ไม่สามารถผลักดันให้ซีเรียทำการบงการวิถีการเมืองอาหรับได้นั้นคือเรื่องโครงสร้างของประเทศ แม้ว่าซีเรียจะมีกองกำลังที่ไม่น้อยหน้าใครในโลกอาหรับ แต่ซีเรียไม่ใช่รัฐที่ร่ำรวยแบบซาอุดีอาระเบียที่มีรายได้มหาศาลจากการส่งออกน้ำมัน และยังไม่มีฐานของประชากรที่ใหญ่แบบตุรกีที่สามารถผลักดันประเทศไปอยู่แนวหน้าสุดของโลกมุสลิม นอกจากนั้น นักธุรกิจของซีเรียก็ไม่ได้มีความทะเยอทะยานแบบอียิปต์ที่ต้องการสร้างอาณาจักรธุรกิจของตนทั้งในแอฟริกาและในตะวันออกกลาง

มาเลเซีย เป็นอีกหนึ่งของตัวอย่างความสำเร็จของโลกมุสลิม ขนาดทางเศรษฐกิจของมาเลเซียแม้ว่าเล็กกว่าอินโดนีเซีย แต่ถ้าพิจารณาในรายละเอียดมาเลเซียประสบความสำเร็จอย่าง

ยิ่งชัดและได้ถูกมองว่าเป็นตัวอย่างของการพัฒนาที่เยี่ยมยอดของประเทศมุสลิม ดังเห็นว่าฐานะทางเศรษฐกิจและการเงินของมาเลเซียอาจถือได้ว่าอยู่ในแนวหน้าของอาเซียน หากพิจารณาในรายละเอียดในเรื่องทรัพยากร ความมั่นคงทางทหาร และระบบเศรษฐกิจรวม มาเลเซียเป็นประเทศที่มีศักยภาพและความมั่นคงสูงมาก ยิ่งกว่านั้นในขณะนี้มาเลเซียยังเป็นดาวเด่นประจำกลุ่ม Organization of Islamic Conference ที่มีผู้คนอยากจะฟังความเห็นของมาเลเซีย มาเลเซียได้สร้างภาพลักษณ์ที่น่าเลื่อมใสในหมู่ประเทศมุสลิม ดังเห็นว่า มาเลเซียได้แสดงความเมตตาทางมนุษยธรรมต่อชาวมุสลิมด้วยการรับเอาผู้ลี้ภัยชาวพม่าที่เชื้อสายโรฮีนจาเข้าประเทศเป็นจำนวนนับหมื่นคน ข้อเท็จจริงนี้เป็นที่เล่าขานกันมากในวงการนักการทูตมุสลิมระดับโลก และในอนาคตมาเลเซียอาจพร้อมจะรับผู้ลี้ภัยจากเพื่อนบ้านได้อีกด้วย นอกจากนี้ผู้นำมาเลเซียคนปัจจุบันยังสามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับประเทศมาเลเซียโดยตนกล้าออกมาสนับสนุนโอกาสของนักธุรกิจชาวจีนและอินเดีย ซึ่งอยู่เบื้องหลังการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องของประเทศ มาเลเซียนอกจากพยายามเร่งส่งเสริมความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในภาคการส่งออก การลงทุน และการเงิน ยังพยายามรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับโลกอาหรับ แต่มาเลเซียมีข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์และข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่ว่ามาเลเซียนั้นมิได้เป็นส่วนหนึ่งของโลกอาหรับทำให้ประชาชนชาวมาเลเซียโดยทั่วไปต่างยังไม่สามารถเข้าใจโลกอาหรับทั้งในเรื่องภาษาและวิถีชีวิต ทั้งนี้เพราะแท้จริงแล้ว ชาวมาเลเซียก็ยังมีลักษณะแบบชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั่วไป และยังไม่มีผลประโยชน์มากมายนักในความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกอาหรับในลักษณะที่บีบรัดหรือชี้นำจะได้รับผลกระทบ แม้กระนั้นก็ตาม มาเลเซียยังคงเป็นดาวเด่นที่สุดของโลกมุสลิมในขณะนี้

นอกจากประเทศมาเลเซียแล้ว เรายังพบว่ารัฐมุสลิมขนาดเล็ก เช่น กาตาร์ บาห์เรน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์เป็นตัวอย่างของความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ ดังเห็นว่ารัฐบาลของรัฐขนาดเล็กเหล่านี้ได้พยายามลงทุนอย่างมหาศาลในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศโดยหวังที่จะรักษาตำแหน่งสำคัญทางเศรษฐกิจในภูมิภาคหลังจากที่ทรัพยากรน้ำมันของตนได้หมดลง แต่ประเทศเหล่านี้เล็กเกินไปที่จะสร้างกองทัพที่จะรับมือในกรณีที่มีสงครามหรือภัยภายในโลกอาหรับ